

Ísland má biðja IMF um hjálp

Fyrrverandi íslendski uttanríkisráðharrin Jón Baldvin Hannibalsson er talsmaður fyri, at Ísland skal leita sær hjálp hjá Altjóða Gjaldoyragrunninum IMF. Í einari sending í ríkisútvarpinum nú um dagarnar segði hann, at stjórnin er fyri at biðja IMF um hjálp, men at stjórin í tjóðbankanum, Dávið Odsson, liggur í buktini og sigur nei. Jón Baldvin Hannibalsson segði, at íslenska skútan er strandað, sum hann málbar seg. Hann ásannaði, at tað kann gerast tungt at koma aftur á beint, men segði, at Ísland hevur einki í at velja enn at venda sær til IMF eftir hjálp, sjálvt um tað fer at hava treytir við sær. **Í gjárkvøldið frættist so, at IMF hevur bjóðað Íslandi eitt lán upp á seks milliardir dollarar.**

Jón Baldvin Hannibalsson (Mynd: Vísir)

sjálvandi eisini tvífoldast – um man væl at merkja ikki fær onkra lagaligari umfigging.

Men kann man lasta naivu húsini fyri at hava sett seg fyri hús, ið tey ikki hava ráð til? Ella eiga vit at venda kikaran móti teimum, ið hava selt húskjunum lánini? Eru bankarnir heilt ósekir hesum viðvíkjandi?

Mín meting er, at hóast skuldarbundnu húsini standa sum teir primeru moralloys-ingarnir – forførdir av einum órealistiskum dreymi um eini risahús við garasjum og sam-talukøki á finastu adressuni í býnum – so eiga bankarnir eisini at fáa av grovfilini. Tað eru hóast alt bankarnir, ið hava serfrøðina at meta um figgjarkorini hjá húskjunum. Við hesi serfrøði fylgir eisini ein moralsk ábyrgd um at avtakarin av lánsveitingini eisini skal hava eitt sømiligt lív –

t.v.s. nøktandi tøkupening eftir fastar útreiðslur. Eftir øllum at døma hava allir bankaráðgevar ikki fylgt hesi moralsku ábyrgd. Eftir øllum at døma hevur tað talt meiri at kvinkað partabrævskursirnar uppeftir og at skava so nógvan bonus sum gjørligt til seg sjálvan.

Tað skaðiliga er, at bankarnir hava ein dupultleiklut. Tey skulu partvíst skava sum mest av peningi inn, samstundis sum teir skulu tryggja, at fólk ikki lána ov nógv. Hetta er eyðýniliga ein mótsøgn, ið krevur ein fantast-iskan, moralskan standard. Men hvussu skal man kunnu liva upp til hendan standard, um man er í kapping við aðrar bankar um at levera eitt nøktandi vinningsbýti upp á stutt sikt? Tað er neyvan nakað at siga til, at bankarnir eru tvingaðir til at fáa pengarnar at renna so skjótt sum gjørligt. At

hetta so merkir, at húsarhaldini skulu renna skjótari, er so tann moralskt ivasama baksíðan av medaljuni. At summi húsarhald skulu renna so sjótt, at tey bróta seg sundur – tað er enntá beinleiðis moralskt forkastiligt.

Í Føroyum eru vit neyvan komin so langt enn, men í USA registrera tey longu nú fleiri hjúnaskilnaðir og sjálmorð í kjalarvørrinum av figgjar-kreppuni.

Neyðugt at regulera bústaðarmarknaðin

Trupulleikin er ikki bert einstak-lingarligur, men bygnaðarligur. Skulu fólk bara nær námind liva upp til dreymin um egnan ognarbústað; skulu fólk kunna fylgja sínum ognarmorali, so mugu tey laga seg til bygnaðin á bústaðarmarknaðinum.

Alternativið er, at tey vraka sínar dreymar og liva eitt lív, ið ikki livir upp til teirra egna moralsku fatan um rætt ella skeivt. Tað er ikki løgið, at fólk í staðin lata seg draga móti figgjarligu vandaskerunum.

Skulu vit fáa ein meiri menn-iskjaligan bústaðarmarknað, so má regulering til. Tað má tryggjast, at fólk ikki koma seg í figgjarligt óføri – eisini tí at hetta kann hótta samfelagsbúskapin. Umframt hetta eigur tað at tryggjast, at bústaðarmarkn-aðurin í størri mun verður ein keyparans marknaður, soleiðis at vit ikki aftur skulu uppliva ein eftirspurningsríknan uppgang-andi prísspiral, ið hevur gjørt dreymin um egnan bústað til eina marru fyri fólk í USA – men eisini í minni mun í pørtum av føroyska samfelagnum.

Best hevði verið, um húsarhald

og einstaklingar megnaðu at liva upp til sínar egna moralsku standardir. Men tá tað kemur til bústaðarmarknaðin eiga vit at spyrja okkum, um vit ikki eiga at styrkja hendan moralin við lóg, soleiðis at tað verður ólógligt at lokka fólk í figgjarligt óføri. Man kann illa ímynda sær, at bank-arnir fara at stramma moralin upp, tá teir standa í kapping við aðrar bankar.